

Landsbygdsutveckling med Leader

Goda erfarenheter från fyra kommuner

Förord

”Landsbygdsprogrammet” är en del av EU:s jordbrukspolitik. Det nya landsbygdsprogrammet omfattar perioden 2007–2013 och har som övergripande mål att stödja en hållbar ekonomisk, ekologisk och social utveckling av landsbygden. Landsbygdsprogrammets åtgärder finansieras både från EU:s budget och nationellt. Under programperioden satsas totalt 35 miljarder kronor. Programmet ska främja tillväxt, konkurrenskraft, företagande och sysselsättning, samt förbättra jord- och skogsbrukets konkurrenskraft. Det har dessutom höga ambitioner för miljö och livskvalitet. Lokalt engagemang i landsbygdens utveckling ska också uppmuntras. Allt detta ska återspeglas i de stödformer som ingår i programmet.

Jordbruksverket är förvaltningsmyndighet för programmet. Länsstyrelserna har ett formellt ansvar för administrationen av Leader.

Leader är en metod, eller ett arbetssätt, som tillämpas inom Landsbygdsprogrammet. En lokal utvecklingsgrupp, LAG (Local Action Group), utarbetar och genomför en områdesbaserad utvecklingsstrategi inom ett geografiskt definierat Leaderområde. LAG består av lokala representanter för privat småföretagande, ideell sektor och kommunerna i området. LAG tilldelas en budget och bestämmer vilka projekt som ska beviljas och genomföras i enlighet med den lokala utvecklingsstrategin.

Den budgetperiod som nu inletts för Landsbygdsprogrammet, innebär att nya Leaderområden bildas. Det nationella målet är att 75 procent av den svenska landsbygdsbefolkningen ska omfattas av de kommande årens Leadersarbete. Drygt 70 nya områden är under bildande vilket kan jämföras med de 12 som funnits under

föregående budgetperiod. Det innebär att många kommuner kommer att bli involverade arbetet med Leader.

Leaderprojekt finansieras till 70 procent av stödmedel från Jordbruksverket (EU-medel + statliga medel) och till 30 procent av offentlig medfinansiering.

Sveriges Kommuner och Landsting vill med denna informationsfolder inspirera kommuner till deltagande i Leadersamarbetet. Nationella nätverket för landsbygdsutveckling har deltagit som finansjär. Syftet är att visa vilket mervärde samarbetet kan ge och visa konkreta resultat och effekter av Leadersamarbete. I den här informationsfoldern får du möta fyra kommunala företrädare som kort berättar om sina goda erfarenheter av Leader. Erfarenheterna kan sammanfattas så här:

- Människor som kanske aldrig tidigare har träffats kommer samman med det gemensamma målet att bedriva ett kreativt arbete som utvecklar den egna bygden.
- Ideella grupper som i årtal kämpat i motvind och ställt krav görs delaktiga och får samma beslutsmyndighet som kommunen och näringslivet.
- Företag vars behov och idéer varit osynliga ges möjlighet att komma loss med sin utvecklingspotential.
- Kommunen blir en samarbetspartner för bygdens, kommunens och regionens bästa.

Stockholm i september 2007

*Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad*

Ulf Johansson och Ann-Sofie Eriksson

Sveriges
Kommuner
och Landsting

© Sveriges Kommuner och Landsting 2007

Adress: 118 82 Stockholm • Tfn 08-452 70 00 • Webb: www.skl.se

Beställningsnummer: 5117

Text: Mats Thomer • Foto: Ola Strömbom (s 2), Ulrica Persson (s 8–9) och John Thorner (övriga)

Form och produktion: Björn Hårdstedt • Tryck: EO Grafiska, Stockholm-Skarpnäck • Distribution: www.skl.se/publikationer

Ewa Engdahl (c), ks-ordförande:

– *Leader har gjort skillnad och etablerat utvecklingsarbetet*

– Leader har givit oss resurser och framtidstro. Det har drivit på utvecklingsprocesser och engagerat massor av människor som fått mängder av kontakter de annars aldrig skulle ha fått! Vi har nått aktörer som normalt annars aldrig skulle ha fått del av EG:s utvecklingsmedel. Leader har gjort skillnad för Högsby, och nu är utvecklingsarbetet etablerat!

Så summerar Ewa Engdahl (c) sina erfarenheter av att arbeta med Leader. Hon är KS-ordförande i Högsby kommun och har även tio års erfarenhet som verksamhetsledare för Leader-området Smålandsgruppen.

Ewa Engdahl betonar de skillnader som finns med Leaders arbetssätt jämfört med annat utvecklingsarbete.

– I Leader är vi väldigt noga med att alla parter ska finnas med. Det betyder mycket att småföretag och föreningar, som gör väldigt mycket bra saker för att utveckla bygd och samhälle, får vara med och besluta om utvecklingsfrågorna tillsammans med offentliga aktörer. Att de får lära sig arbeta i utvecklingsprojekt ger styrka, menar Ewa.

– Vinsten med flera parter som arbetar tillsammans på det här sättet är drivkraften hos de aktörer som berörs. Den blir så mycket starkare när man är "personligt" engagerad.

Ewa Engdahl jämför även med offentligt drivna projekt, som ofta har ett slutdatum. Med lokala, väl förankrade aktörer finns inga slutdatum. Utvecklingsarbetet fortgår kontinuerligt.

Hon betonar också att Leader-arbetet givit massor av människor utbildning i hur man arbetar med projekt. Den grundläggande kunskapen om hur man prövar, driver och utvärderar utvecklingsprojekt finns nu väl spridd.

Detsamma gäller kontaktnäten som är uppbyggda och finns tillgängliga och är en utvecklingsresurs i sig själva.

Ytterligare en bestående effekt är alla geografiska gränser som överbryggats i Leader-arbetet.

Ewa Engdahl syftar på de åtta kommuner och de tre län (delar av Kalmar, Kronobergs och Jönköpings län) som ingått i Smålandsgruppen. Även nationella gränser överbryggas genom samverkan med Leader-grupper i andra länder.

– En kommunmedborgare bryr sig inte om kommun- eller länsgränser när man vill uppnå något. Samarbetet över de invanda gränserna ger bra resultat. Man kan gott säga att både kommun- och länsgränserna är lite suddigare nu, jämfört med tidigare.

– Smålandsgruppens arbete med Leader avslutas under 2008. Leader-arbetet går vidare i två nya geografiska områden vilket innebär att ännu fler kommuner blir delaktiga.

Möjligheter med lövträ

Vilka potentialer finns med ökad användning av lövträ, för att skapa nya produkter och verksamheter? Den frågan har varit den centrala i det transnationella projektet "Möjligheter med lövträ" som är ett av Leader-området Smålandsgruppens mest framgångsrika utvecklingsprojekt. Det belönades med den nationella utmärkelsen Årets Leader år 2005.

Projektet är knutet till det lokala näringslivet och det småskaliga skogsbruket i Småland och har samarbetat både med Danmark och Finland. Resultatet är bland annat ett ökat intresse för lövträ som råvara, vilket inneburit tillkomsten av nya produkter och nya förutsättningar för kommersiell verksamhet.

Per Nordenstam, kommunchef:

– Varje satsad krona ger ytterligare 8–9 kronor tillbaka

– Ett starkt fokus på de konkreta utvecklingsfrågorna, det berikande samarbetet över kommun- och länsgränserna, samt allt det som de deltagande kommunerna fått tillbaka på varje satsad krona...

Det är några av Leader-arbetets mervärden som pekas ut av Per Nordenstam, kommunchef i Tierps kommun i Uppland. Per har varit ordförande i LAG-gruppen för Leader-området Nedre Dalälven ända sedan 2000.

Tierp har tillsammans med nio andra kommuner ingått i Leader-området Nedre Dalälven och man har riktigt bra koll på resultatet av arbetet.

En av de saker man gjort för att kunna bedöma värdet av insatserna är nämligen en omfattande

utvärdering som kartlagt vad man uppnått. Per Nordenstam berättar:

– Varje kommunalt satsad projektkrona resulterade i genomsnitt i ytterligare 8–9 kronor som kunnat användas i projekten.

Det betyder att Leader-arbetet gav de tio kommunerna totalt 120 miljoner kronor i utvecklingsresurser (fram till 2006).

På liknande sätt visade utvärderingen att man fram till 2006 skapade 230 nya arbetstillfällen och att man lyckades bevara 240.

Men allt är inte bara projektpengar eller arbetstillfällen. Per Nordenstam pekar även på hur

Leader-arbetet förändrat tänkandet och ”kulturen” kring utvecklingsarbete.

– När man för tio år sedan träffade företrädare för byar och bygder så var blicken alltid riktad mot kommunen. Man frågade sig ”vad kan kommunen göra för utvecklingsarbetet?”.

– Nu är det annorlunda. Leaders arbetssätt med beslutande partnerskap som får projektresurser och beslutsmyndighet om utvecklingsfrågorna, gör att kulturen för utvecklingsarbetet blivit mer konstruktiv.

– Nu är kommunen en medverkande aktör, inte bara en part man riktar krav mot. Nu ligger

fokus på att arbeta med de konkreta utvecklingsfrågorna snarare än att kräva att andra ska göra något.

Beslutande partnerskap gör människorna engagerade och delaktiga, menar han!

Per Nordenstam har också ett personligt perspektiv på hela Leader-arbetet.

– Det är oerhört stimulerande och utvecklande på ett personligt plan att delta! Egentligen har jag inte haft tid. Men det har varit berikande att vara med – både på ett professionellt och personligt plan, säger han.

Östervåla tog helhetsgrepp

Projektet Utveckla Östervåla är ett av alla de utvecklingsprojekt som genomförts i Leader-området Nedre Dalälven. Östervåla ligger i Heby kommun och fick utmärkelsen Årets Leader-projekt i Sverige 2005, eftersom man i Östervåla lyckats koppla ett helhetsgrepp på utvecklingsfrågorna. Projektet inriktades bland annat på att utveckla bygdens företagande (bestående av bland annat flerhundraåriga möbelsnickartraditioner), föreningslivet och samhällsservicen.

I jurymotiveringen till utmärkelsen betonas hur samarbetet fungerat: ”En fungerande plattform för en konstant dialog mellan samhället, företagen och föreningslivet i Östervåla har skapats. Projektet bygger vidare på en tradition av att möta utmaningar tillsammans och har därigenom ytterligare stärkt bygden med bevarade arbetstillfällen, nyinflyttade familjer och företag, stärkt föreningsengagemang och ett konstant levande samtal med myndigheterna.”

Inger Blixt (s):

Leader gör alla parter likvärdiga

– Partnerskapet gör alla deltagande till likvärdiga parter. Man drar nytta av varandra och arbetar kreativt mot gemensamt formulerade mål. Det fungerar som ett forum för utveckling som inte finns i andra sammanhang.

Det säger Inger Blixt (s), ordförande i stadsdelsnämnden på Styrso, som under många år varit ordförande i Leader-området Carpe Mares LAG-grupp.

Hon är en av dem som ivrigt uppmuntrat arbetet med att skapa ett nytt Leader-område för fortsatt utvecklingsarbete.

Styrso ligger i Göteborgs skärgård, tillhör Göteborgs Stad och fungerar administrativt som en av Göteborgs många stadsdelar.

Men skärgårdsmiljön är unik och innebär att Styrso är en mycket särpräglad stadsdel i stor-

staden Göteborg. Ofta har ön mer gemensamt med andra kommuners avlägsna skärgårdsöar, än man har med de geografiskt mer närbelägna stadsdelsgrannarna i Göteborg.

Så när Styrso år 2000 kom att ingå i Leader-området Carpe Mare betydde det att förutsättningar gavs för att överbrygga de traditionella geografiska och administrativa gränserna.

I Carpe Mare kunde Styrso utveckla sin särprägel i samarbete med andra skärgårdsområden inom Leader-området.

– Arbetsmetoden med en LAG-grupp som leder Leader-områdets utvecklingsarbete tycker jag är en av de bästa erfarenheterna, säger Inger Blixt.

– I gruppen är det gemensamma utvecklingsmål som styr det kreativa arbetet, snarare än traditionellt politiskt tänkande. Det ger i sin tur många goda långsiktiga effekter.

Inger Blixt pekar dels på den samarbetskultur som byggs upp mellan kommun, näringsliv och ideell sektor. Dels menar hon också att det "icke-politiska" arbetet inom Leader stimulerar intresset för kommunalpolitiken:

– När människor engagerar sig för utvecklingsfrågor kan också intresset väckas för att engagera sig i den traditionella kommunalpolitiken, anser hon.

Fåren förenar natur, kultur och företagsamhet

Projektet Saltängslamm är ett av de många projekt som Leader-arbetet lett fram till i Göteborgs skärgård.

Projektet bygger på den gamla traditionen att låta får beta de karga strandängarna på skärgårdsöarna. Med tiden har betningen upphört, de vackra och artrika strandängarna har växt igen och denna småskaliga fårdrift har bara överlevt som en dröm. Drömmen har varit att betningen skulle kunna återuppstå.

Men tack vare det samarbete som ägt rum inom Carpe Mare har drömmen – projektet Saltängslamm – blivit verklighet.

Ett gränsöverskridande samarbete mellan kommunala, regionala och statliga myndigheter, samt mellan kulturvård, naturvård och lokalt näringsliv har skapat förutsättningarna.

Nu betar fåren återigen på flera av skärgårdsöarna. Från 2008 beräknas ett lokalt slakteri kunna sköta slakten. Begreppet "Saltängslamm" ser ut att kunna bli ett eget varumärke, som står för en småskalig, ekologisk köttproduktion, som gynnar både naturen och de kulturella traditionerna.

Ett resultat som knappast skulle uppnåtts utan Leader-samarbetet.

Bertil Eriksson (kd):

– Vi väckte landskapets identitet

– Jag tror de långsiktiga effekterna av arbetet är mycket större än vi kan se nu. För många hälsingar har det varit ett uppvaknande att se värdet av det egna landskapets identitet.

Det säger Bertil Eriksson (kd), vice ordförande i kommunstyrelsen i Ovanåker. Under de senaste fyra åren var han ordförande i Leader-området Intryck Hälsingland vars arbete nu kommer att leva vidare i andra skepnader

Intryck Hälsingland innebar start för mängder av utvecklingsprojekt i de inre delarna av landskapet. Idéer utvecklades, provades och många har genomförts. En bestående effekt av projektet är att allt arbete har skapat nya utvecklingsvägar och traditioner.

– Man kan säga att Leader gjort det lättare att testa och genomföra utvecklingsidéer, säger Bertil Eriksson.

– Samtidigt har det skapats forum för utvecklingsfrågor som lever vidare även efter Leaderperioden, säger han och tar det så kallade Hälsingerådet som exempel.

Rådet är en informell ledningsgrupp med representanter för kommunledningarna, samt kommunpolitiker i både ledande- och oppositionsställning. Det har använts för att diskutera utvecklingsfrågor och förankra utvecklingsförslag. Hälsingerådet fanns redan tidigare, men Leaderarbetet har gett deltagarna en mer enad bild av vad som är framgångsfaktorer för landskapet.

– Det bästa med Leader har just varit att nya samarbetsformer och nätverk uppstått och att gamla har vitaliserats, samt att utvecklingstänkandet har uppmuntrats, säger Bertil Eriksson.

Ett övergripande mål för intryck Hälsingland har varit att stärka landskapets identitet. Poängen är att göra värdet av landskapsidentiteten tydligare, både inom landskapet och utåttriktat.

– Man kan säga att vi försökt höja blicken och gemensamt samlas omkring det som är bra för hela Hälsingland.

Nu bygger man vidare på de goda erfarenheterna, genom att ett nytt Leaderområde för programperioden 2007–2013 skissas.

– Vi ska försöka få med en större del av Hälsingland och bygga vidare på det som fungerade bra under förra perioden. Vi ska också lära av de misstag vi gjorde första gången, säger han.

Den här gången tror Bertil Eriksson att det blir ännu enklare att locka med sig de kreativa utvecklingskrafterna.

– Folk har blivit medvetna om den resurs som Leader kan betyda för utvecklingsarbetet. Ur demokratisk synpunkt är det också viktigt att de ideella utvecklingskrafterna får samma besluts- makt som kommunala och andra representanter.

Hälsingegårdarnas särart nominerat som världsarv

Projektet Hälsingegårdar står för flera olika projekt som Leader-arbetet omfattat i Hälsingland. De har inneburit ett brett och även länsövergripande samarbete kring den unika byggnadstradition som hälsingegårdarna representerar, samt för att bevara den specifika Hälsingekulturen. Ett av målen har varit att få hälsingegårdarna klassade som världsarv på Unescos världsarvslista.

Andra mål med Hälsingegårdar har varit att ge antikvarisk och ekonomisk rådgivning till gårdarnas ägare och rådgivning i frågor som leder till ökad turism, alltså att få dem att fungera som den levande kulturhistoria de faktiskt är.

I projekten knyts flera övergripande mål och visioner samman och stärks, tack vare partnerskapsarbetet.

Publikationer - litteratur & multimedia för kommun och landsting - Microsoft Internet Explorer erhållt av Sveriges Kommuner...

http://www.skf.se/publikationer

Search Google

Your current security settings put your computer at risk. Click here to change your security settings...

Sveriges Kommuner och Landsting

Publikationer

Följande träffar hittades: (träff 2 av 65)

Vem planerar för regionen?

Rapporten koncentreras kring den roll de regionala utvecklingsprogrammen kan komma att spela i förhållande till den kommunala översiktsplaneringen. Samt hur samspelet mellan stat, region och kommun kan utvecklas.

Författare/org: Sveriges Kommuner och Landsting, Daanerlov Klas, Hägglund Eva, Mellgren Lisbet

Ämnesord: Regioner, Kommuner, Staten, Regionalpolitik, Samverkan, Organisation, Arbetsformer, Modeller

Förlag: Sveriges Kommuner och Landsting **Utgivningsår:** 2006

Pris: 70 kr/st **ISBN-10:** 91-7164-185-8
ISBN-13: 978-91-7164-185-4

Hämta som pdf-fil >> (818 kb)

Åter sökresultat Lägg i varukorg

Sök på fritext eller kategori

Fritext (ex ISBN, titel, best nr) **Sök**

Regionalpolitik **Sök**

För detaljerad sökning

Senast inkomna

- Boende för äldre — Utmaningar och möjligheter
- Strategier för effektivisering — Från ekonomistyrning...
- Stöd för planering av arbetsmiljöutbildning för ch...
- Brytpunkt — Demokratins förnyelse
- Behöver den lokala och regionala demokratin förnya...
- Bevara eller gallra? — Råd om landstingens, region...
- Från hopplöshet till hetluft — Förutsättningar för...
- Måste innovationer vara av metall — Att tänka om o...

Din varukorg

Din varukorg är tom

Trycksaksbeställning Tfn: 020-31 32 30 Fax: 020-31 32 40 E-post: order@kommentus.se **Gå till kassan**

Local intranet 100%

Besök Sveriges Kommuner och Landstings nätbokhandel!

Gå till www.skf.se/publikationer. Där kan du söka på flera olika sätt efter det som intresserar dig. Välj till exempel "Regionalpolitik" i fältet "Sök på kategori". Då får du en träfflista över alla de idéskrifter, handböcker och rapporter som Sveriges Kommuner och Landsting givit ut i ämnet, och kan klicka dig vidare för närmare presentation av varje artikel.

På webbsidan är det enkelt att beställa det du vill läsa. I vissa fall kan rapporterna och användbara bilagor hämta i elektronisk form utan kostnad. Skrifterna kan också beställas på tfn och fax.

Landsbygdsutveckling med Leader

Goda erfarenheter från fyra kommuner

– Leader har gjort skillnad! Det säger en av de kommunala företrädare som i den här skriften intervjuas om resultat och effekter av de senaste sju årens arbete inom Leader, en arbetsmetod för landsbygdsutveckling. Metoden tillämpas inom Landsbygdsprogrammet, som är en del av EU:s jordbrukspolitik, och utgår ifrån lokala förutsättningar och lokala initiativ.

Alla som intervjuas vittnar om hur arbetet inom Leader skapat ett nytt, kreativt klimat för utvecklingsarbete. En gemensam bild växer fram, som handlar om att Leader inneburit mer än bara möjligheter att driva ett stort antal utvecklingsprojekt. På samma gång har nya nätverk skapats och gamla har vitaliserats. Samarbetsformerna, samt det faktum att den allmänna kunskapsnivån ökat om hur man bedriver framgångsrika projekt, är andra bestående effekter av arbetet med Leader.

I en av intervjuerna får vi också svaret på frågan hur mycket en svensk landsbygdskommun kan få tillbaka på varje satsad projektkrona.

Beställningsnummer 5117

Sveriges
Kommuner
och Landsting

118 82 Stockholm. Besök: Hornsgatan 20

Tfn: 08-452 70 00. Webbplats: www.skl.se

Fler exemplar av denna skrift kan beställas på tfn 020-31 32 30, fax 020-31 32 40, eller på förbundets publikationswebbplats www.skl.se/publikationer